

KIRKKOHALLITUKSEN YLEISKIRJE

Nro 30/2005
29.9.2005

- Sisältää:
1. Ohje hoitosopimushautojen hallinnoinnista ja kirjanpidosta
  2. Talousarvion 2006 ja taloussuunnitelman 2007-08 valmistelu
  3. Kirjanpitolain muutoksen 30.12.2004/1304 käyttöönotto seurakunnissa

1. OHJE HOITOSOPIMUSHAUTOJEN HALLINNOINNISTA JA KIRJANPIDOSTA

Kirkkohallituksen virastokollegio hyväksyi 20.9.2005 ohjeen hautainhoitosopimusten hallinnoinnista ja kirjanpidosta. Ohje on yleiskirjeen liitteenä ja se on myös kirkon intranetissa osoitteessa www.kirkko.evl.fi, polku Seurakuntatalous - Kirkkohallituksen hyväksymät ohjeet taloushallinnon hoitamiseen.

Seurakunnilla oli hoidettavana vuonna 2004 kaikkiaan 412 534 haudanhoitosopimusta ja niistä aiheutuneet toimintakulut olivat noin 27 miljoonaa euroa. Uudet hoitosopimukset ovat kesähoitosopimuksia tai korkeintaan 10 vuoden mittaisia, mutta seurakunnilla on jäljellä vielä huomattavia määriä hyvin pitkiä sopimuksia ja ainaishoitosopimuksia. Haudanhoitosopimusten kirjanpito hoidettiin valtaosassa seurakuntia hautainhoitorahastojen kautta, mutta monissa seurakunnissa haudanhoitosopimukseen liittyvä kirjanpito hoidettiin seurakunnan kirjanpidon yhteydessä. Mikäli seurakunnalla on paljon ja vanhoja hoitosopimuksia, kirjanpito suositellaan tehtäväksi hautainhoitorahaston kautta. Mikäli hoitosopimuksia ei ole kovin paljon ja mikäli kirjanpito varoista ja vastuista on kohdallaan, hoitosopimukset voidaan hoitaa seurakunnan kirjanpidon yhteydessä.

Sopimuksien hoitoon käytettävissä olevat varat on määritelty hyvin tarkasti. Verovaroja ei saa käyttää yksittäisten hautojen hoitoon kirkkolain 17 luvun 5 pykälässä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Haudan hoidosta perittävät maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset (Hautaustoimilaki 2:6,19). Uusista sopimuksista saatavilla maksuilla ei ole soveliasta rahoittaa vanhojen sopimusten kustannuksia.

Hautainhoitorahastojen kirjanpito hoidetaan samojen ohjeiden mukaan kuin mitä seurakuntien kirjanpidosta on annettu. Yli yhden vuoden hoitosopimuksista saadut pääomat kirjataan taseeseen vieraaseen pääomaan saaduiksi ennakoiksi. Tilinpäätöksen yhteydessä siirretään tilikauden osuus taseen saaduista ennakoista tuloslaskelman tilille Jaksotetut hoitomaksut jaksotussääntöjä noudattaen. Jakso-

tus tehdään sopimuskohtaisesti. Jos seurakunnalla ei ole käytettävissä atk-ohjelmaa em. tarkoitukseen, esim. viiden vuoden sopimuksista saaduista ennakkoista siirretään vuosittain viidesosa tuloslaskelmaan. Tällöin esim. viiden vuoden ja kymmenen vuoden sopimuksista saaduille ennakoille varataan omat tilit taseeseen.

Ohjeessa esitellään seurakunnan eri toimintamahdollisuudet, mikäli hautainhoitorahastossa on varoja olennaisesti laskennallisia hoitovastuita enemmän taikka päinvastoin. Ohjeessa esitellään myös laskentakaava, miten seurakunta laskee hautainhoitosopimusten varojen yli- tai alikatteisuuden. Ohjeessa annetaan myös neuvoja ainaishoitosopimusten ja/tai hyvin pitkien hoitosopimusten purkamiseen sekä laskentavaihtoehdot ainaishoitosopimuksista ja hyvin pitkistä hoitosopimuksista jäljellä olevan pääoman suuruuden laskemiseksi.

Po. ohjetta esitellään sekä Kirkkopalvelujen että Efeko Oy:n järjestämässä koulutustilaisuuksissa lähitulevaisuudessa. Tällaisia päiviä ovat mm. seurakuntien tilinpäätöspäivät ja Efekon Oy:n järjestämät tilintarkastuspäivät Helsingissä 11.10. ja Seinäjoella 12.10.2005.

2. TALOUSARVION 2006 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2007-08 VALMISTELU

Kirkkohallitus on antanut ohjeen talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman tekemisestä yleiskirjeen nro 20/2002 liitteenä. Toiminta- ja taloussuunnittelu-järjestelmässä vuotuinen talousarvio kytketään pidemmän aikavälin toiminta- ja taloussuunnitteluun.

2.1 Verotuloennusteen päivitys

Seurakunnille tilitettyjen verotulojen kehitys 1.1.-30.9.2005 edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna:

- tilitetyt kirkollisverot	+5,0%
- osuus yhteisöveron tuotosta	+0,1 %
- verotilitykset yhteensä	+4,4 %

Verohallitus on päivittänyt 12.9.2005 ennakkotietojaan vuoden 2004 verolaskennasta osoitteessa www.vero.fi, Tilitykset veronsaajille. Em. tiedon mukaan loppuvuodesta 2005 tehtävät oikaisu- ja palautusosuudet koko kirkossa ovat n.11 miljoonaa euroa edellisvuotta suuremmat. Tämä aiheuttaa sen, että kirkollisveroja tilitetään seurakunnille kuluvana vuonna noin 4-4,2% edellisvuotta enemmän. Osuus yhteisöveron tuotosta säilynee vuonna 2005 lähellä edellisen vuoden tasoa.

Vuoden 2006 verotuloennusteisiin vaikuttavat seurakunnan jäsenmäärän kehityksen ja tuloveroprosentin suuruudesta päättämisen lisäksi mm. seuraavat valtion talousarvioehdotukseen 2006 sisältyvät asiat:

- kotitalousvähennyksen enimmäismäärä kasvaa 1 150 eurosta 2 300 euroon. Tämä uudistus merkinnee seurakunnille noin 0,2 miljoonan euron verotulovähennyksiä
- sairausvakuutuksen rahoitus uudistuu siten, että työnantajien maksama sairausvakuutusmaksu nousee 1,6 %:sta 2,06 %:iin. Em. prosentissa on mukana uusi päivärahamaksu, joka on 0,77 % palkkatulosta. Päivärahamaksu on vähennyskelpoinen verotuksessa ja se vähentää seurakuntien verotuloja noin 5,5 miljoonaa euroa. Kansaneläkemaksua alennetaan ehdotuksen mukaan 2,416 %:sta 1,95 prosenttiin. Näin ollen sosiaaliturvamaksut yhteensä vuonna 2006 olisivat 4,01 %, kun se vuonna 2005 on ollut 4,016 %.
- metsien pinta-alaan perustuvasta verotuksesta luovutaan, mikä vähentänee verotuloja seurakunnissa, joiden alueilla on paljon metsää.

Lisäksi valtion talousarvioehdotuksessa vuodelle 2006 on ehdotus matalapalkkatuesta ikääntyvien työntekijöiden työllistämiseksi. Uudistus olisi voimassa vuosina 2006-2010 ja sen suuruus olisi 100 miljoonaa euroa vuonna 2006. Tukea maksettaisiin työnantajalle (esim. seurakunnalle), jos työntekijä on täyttänyt 55 vuotta ja hänelle tarjottaisiin työajaksi vähintään 120 tuntia kuukaudessa. Valtion tuki olisi 88 % palkan 900 euroa ylittävästä osasta, kuitenkin korkeintaan 220 euroa/työntekijä. Uudistuksen tavoitteena on se, että työnantajilla, esim. seurakunnilla, olisi mahdollisuus työllistää ikääntyviä henkilöitä.

Kirkollisverotilitykset kasvavat ennusteiden mukaan noin 3,3 % vuonna 2006 kuluvan vuoteen verrattuna ja 3,5-3,9 % vuosina 2007-08. Osuus yhteisöveron tuotosta kasvaa ennusteen mukaan noin 3,5-4,5 % vuotta kohti suunnitteluajankana. Yhteisöverotuoton arvioinnissa vuodelle 2006 ja siitä eteenpäin on otettava huomioon, että kirkolliskokouksen päätöksen mukaan puolet yhteisöveron tuotosta tilitetään seurakunnille kuten tähänkin saakka ja puolet kunnan asukasmäärän mukaisessa suhteessa. Laskentakaava on nähtävissä mm. kirkon intranetissa. Vaikka eduskunta ei ole vielä vahvistanut verotilityslakia, seurakunnille suositellaan budjetoimaan yhteisöveron tuotto suunnitellun uudistuksen mukaan.

2.2. Keskusrahastomaksun suuruus

Kirkkohallituksen täysistunto on esittänyt kirkolliskokoukselle, että seurakuntien maksettava keskusrahastomaksun suuruus vuodelle 2006 olisi 9,1 % verovuoden 2004 kirkollisveron määrästä. Monien seurakuntien osuus Kirkon keskusrahastolle kasvaa tämän uudistuksen johdosta. Mahdollista menetystä korvaa useimmiten kasvava yhteisöveron tuotto.

2.3. Palkkausmenojen kehitys

Kirkon yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan vuoden 2006 palkkamenot kasvavat vuonna 2006 noin 2,1 %. Sen lisäksi tulevat paikallisten palkkamuutosten lisäksi aikaisemmilta sopimuskiirroksilta vielä voimassa oleva KIRPAS-ratkaisut. Talousarvioon 2006 voinee arvioida palkkamenojen kasvuksi 2,5-3 %.

Palkkojen sivukulut vuonna 2006 ovat tämänhetkisten tietojen mukaan seuraavat:

- sosiaaliturvamaksut 4,01 %. Em. prosenttiin sisältyvät kansaneläkevakuutus 1,95 % ja sairausvakuutusmaksu 2,06 %. Sairausvakuutusmaksuun sisältyy valtion budjettiehdotuksen mukaan 0,77 %:n päivärahamaksu
- työttömyysvakuutusmaksu 2,8 %, kun seurakunnan palkkasumma on yli 840 940 euroa. Työttömyysvakuutusmaksu on 0,7 % palkkasumman 840 940 euroon asti
- eläkevakuutusmaksu on todennäköisesti 27 %
- muut maksut (tapaturmavakuutus, ryhmähenkivakuutus jne.) noin 1 %

2.4. Kustannusten kohdentaminen talousarvioihin

Kun talousarvioehdotusta vuodelle 2006 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2007-08 ollaan tekemässä, seurakunnat ottavat huomioon yleiskirjeen nro 44/2002 mukaisen ohjeen kustannusten kohdentamisesta. Koska tilinpäätöstä verrataan talousarvioon, talousarviossa tulee olla arvio kustannusten kohdentumisesta tehtäväalueiden kesken.

Tehtäväaluekohtaisessa talousarvioehdotuksessa ulkoiset tulot ja menot sekä sisäiset tulot ja menot voidaan esittää mm. seuraavasti (kts. ohje talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman tekemisestä, kohta 5.2.1., Käyttötalousoosan rakenne, sivu 12):

TALOUS

Toimintatulot (ulkoiset)

Toimintamenot (ulkoiset)

Toimintakate (ulkoinen)

Toimintatulot (sisäiset)

Toimintamenot (sisäiset)

Toimintakate (ulkoinen ja sisäinen)

Poistot ja arvonalentumiset

Laskennalliset erät:

Sisäiset korkomenot

Vyörytystulot/ -menot

Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)

Kustannusten kohdentaminen talousarviosta tilinpäätökseen esitellään Kirkkopalvelujen järjestämän Intoa arkeen -tapahtuman yhteydessä maanantaina 21.11.2005 klo 13-17 Tampere-talolla.

2.5. Talousarvion sitovuustasosta päättäminen

Kirkkovaltuusto päättää talousarvion tuloarvioiden ja määrärahojen sitovuustasosta. Seurakunnan taloussäännössä voidaan määritellä, millä tasolla talousarvio sitoo käyttäjiään kirkkovaltuustoon, kirkkoneuvostoon taikka alempiin hallintoelimiin nähden (taloussääntömalli 4 §). Toinen vaihtoehto on se, että kirkkovaltuusto päättää sitovuustasoista vuosittain talousarvion sekä toiminta- ja talous-

suunnitelman hyväksymisen yhteydessä. Mikäli kirkkovaltuusto ei ole päättänyt sitovuustasosta, talousarvion jokainen luku on sitova.

Talousarvioon tulee merkitä selvästi mitkä tuloarviot, määrärahat ja tavoitteet ovat sitovia kirkkovaltuustoon nähden. Jos talousarvion sitovuustaso käyttötaloudessa on kirkkovaltuustoon nähden pääluokkataso, kirkkovaltuusto päättää ainoastaan pääluokkien 1-5 loppusummista. Jos sitovuustaso on esim. kirkkoneuvostoon nähden tehtäväalueittain, kirkkoneuvosto päättää tuloarvioista ja määrärahoista tehtäväalueittain kokonaissummina. Seurakuntayhtymässä seurakuntaneuvostot päättävät paikallisseurakunnalle osoitetun toimintakatteen jakamisesta tehtäväalueittain ja sen sitovuustasoista. Yhtymän yhteisissä luottamuselimissä määrärahat ja tuloarviot päätetään seurakuntakohtaisesti.

Käyttötalousoosassa tai sen perusteluissa päätetään, onko talousarvio kirkkovaltuustoon nähden sitova ulkoisten tulojen ja menojen osalta vai haluaako seurakunta määritellä myös sisäisiä eriä sitoviksi. Hallinnon vyörytyserät sekä sisäiset korkomenot ja -tulot eivät ole sitovia eriä. Sisäiset vuokramenot ja -tulot määritellään useimmiten ei-sitoviksi eriksi. Seurakunnassa saattaa kuitenkin olla sisäistä laskutusta, mikä halutaan määritellä sitoviksi eriksi. Tällaisia eriä saattavat olla mm. pitopalvelut, leirikeskusten menot, autoista aiheutuvat menot jne.

2.6. Tuloveroprosentin ilmoittaminen

Verohallinto lähetti kirkkohallituksen kautta seurakunnille lomakkeen tuloveroprosentin ilmoittamista varten vuodelle 2006. Jokainen seurakunta lähettää verohallinnolle ilmoituksen kirkollisveroprosentin suuruudesta 17.11. mennessä. Mikäli kirkkovaltuusto ei ole tehnyt päätöstä siihen mennessä po. asiasta, seurakunta ilmoittaa veroprosenttikseen vuodelle 2005 päätetyn prosentin.

2.7. Alijäämän kattamisvelvoite

Kirkkojärjestyksen 15:1,3 mukaan talousarviossa sekä toiminta- ja taloussuunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä katetaan. Huomioon on otettava myös talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu yli- tai alijäämä. Samassa yhteydessä analysoidaan, mistä mahdollinen edellisten tilikausien alijäämä on aiheutunut ja keskustellaan alijäämän aiheuttamista toimenpiteistä. Tilinpäätösten 2004 mukaan 28 seurakuntataloudella oli taseeseen kertynyt katettavaa alijäämää

Mikäli seurakunnalla on kuluvan vuoden alkavassa taseessa alijäämää taikka ennusteen mukaan vuonna 2005 alijäämää kertyy enemmän kuin mitä edellisten tilikausien ylijäämällä pystytään kattamaan, seurakunnan edun mukaista on tarkistaa taseen rakenteen oikeellisuus. Ohjeita tähän löytyy mm. kirkkohallituksen yleiskirjeestä 17/2003 sekä sen mukana tullee tilinpäätösohjeesta, kohdasta 2.1.9.2., Talouden tasapainottamistoimenpiteet.

Talousarvion 2006 sekä toiminta- ja taloussuunnitelman 2007-08 tekemiseen liittyvistä asioista voi ottaa yhteyttä Maija-Liisa Hietakankaaseen ja Ingeborg Flythströmiin, e-osoite etunimi.sukunimi@evl.fi

3. KIRJANPITOLAIN MUUTOKSEN 30.12.2004/1304 KÄYTTÖÖNOTTO SEURAKUNNISSA

Kirjanpitolakiin tuli muutoksia 31.12.2004 alkaen. Lain muutos aiheutti muutoksia mm. seuraaviin asioihin:

- rahoituslaskelma on osa tilinpäätöksestä, ei enää sen liite
- tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa ja tilinavausta tehtäessä huomio kiinnitetään tapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon
- käyttöomaisuus -käsitteestä on luovuttu
- konsernitilinpäätös saadaan jättää laatimatta, jos sekä päättyneellä tilikaudella että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on emoyrityksen ja sen tytäryritysten osalta yhteenlaskettuna ylittynyt enintään yksi KPL 3 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetyistä rajoista
- perustamis- ja tutkimusmenot kirjataan aina vuosikuluiksi
- pakollinen varaus on mahdollista tehdä vain KPL 5:14 mukaisin ehdoin
- olennaiset oikaisut aikaisemmilta tilikausilta kirjataan suoraan oman pääoman erään Edellisten tilikausien yli-/alijäämät ja näistä kirjauksista tehdään tilinpäätökseen liitetieto

Taloushallinnon hoitamisesta vuosina 2002-2003 annettuja perusohjeita ollaan parhaillaan päivittämässä ja ne kaikki lähetetään seurakuntiin yhtä aikaa kevään 2006 aikana. Päivitetyt ohjeet otetaan seurakunnissa käyttöön 1.1.2007 alkaen. Konsernitaseen laadinnasta kirkkohallitus tulee antamaan ohjeen kuluvan syksyn 2005 aikana.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junntila

Maija-Liisa Hietakangas

**HOITOSOPIMUSHAUTOJEN HALLINNOINTI
JA KIRJANPITO**

Sisällysluettelo

	sivu
1. Hautainhoitorahastojen tausta	1
2. Hautainhoitorahastojen tilanne tilinpäätösten 2004 mukaan	2
3. Haudanhoitosopimuksien hallinto	3
4. Hoitosopimusten toteuttaminen hautainhoitorahastojen kautta	3
5. Hoitosopimusten toteuttaminen ilman hautainhoitorahastoa	4
6. Hoitosopimusten huomattavan yli- tai alijäämäisyyden korjaaminen	5

Liitteet:

Hautainhoitosopimuksien varojen yli-/alikkatteisuuden laskeminen
Ainaishoitosopimusten ja / tai hyvin pitkien hoitosopimusten purkaminen
Ainaishoitosopimusten ja hyvin pitkien hoitosopimusten pääomien ja niiden tuottojen riittävyys haudanhoitokuluihin

Hoitosopimushautojen hallinnointi ja kirjanpito

Seurakunta hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla (Hautustoimilaki 5:13,1). Hautaoikeuden haltija vastaa ensisijaisesti haudan hoidosta. Kirkkovaltuusto voi päättää, että hautojen perushoito hoidetaan seurakunnan kustannuksella. Verovaroja ei saa käyttää yksittäisten hautojen hoitoon kirkkolaissa 17 luvun 5 pykälässä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Mikäli vainajan muiston vaalimista on pidettävä seurakunnan kannalta tärkeänä, kirkkovaltuusto voi päättää po. haudan hoitamisesta seurakunnan kustannuksella. (KL 17:5,1)

Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta hoitaa hautaa määrääjän maksua vastaan. Hoitomaksut voidaan sijoittaa erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan. (KL 17:5,2) Myös yhden kesän ajaksi tehdyt sopimukset haudan hoitamisesta voidaan hoitaa hautainhoitorahastojen toimintana. Mikäli seurakunta tekee yli yhden vuoden mittaisia haudanhoitosopimuksia, mutta seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa, varojen ja vastuiden kirjaus on hoidettava jaksotussääntöä noudattaen. Hautainhoitorahastojen kirjanpito hoidetaan samojen ohjeiden mukaan kuin mitä seurakuntien kirjanpidosta on annettu.

1. Hautainhoitorahastojen tausta

Vanhimmat hautainhoitorahastot on perustettu 1900-luvun alussa. Hautainhoitorahastojen säännöt tarkistettiin vuonna 1977 ja silloin niistä poistettiin ainaishoitoa ja hautamuistomerkkien kunnossapitovelvollisuutta koskevat säännökset. Hautainhoitorahaston sääntöjä on tarkistettu viimeksi uuden kirkkolain ja -järjestyksen voimaantulon yhteydessä vuoden 1994 alussa.

Vanhan kirkkolain 349 §:n 2. momentin mukaan ainaisten ja määräaikaisten sopimusten hoitoon oli käytettävissä vain hautainhoitorahaston pääomien tuotto. Seurakunnat ovat kuitenkin noudattaneet kirkkohallituksen vuonna 1954 antamaa suositusta, jonka mukaan määräaikaisen sopimuksen hoitoon oli käytettävissä sekä pääoma että tuotto. Vaikka hautainhoitorahaston pääoman käyttäminen määräaikaisten hoitosopimusten hoitamiseen ei ollut vanhan kirkkolain säännösten mukainen, menettely oli välttämätöntä, koska muuten maksettu pääoma olisi jäänyt seurakunnalle sopimuskauden päättyessä.

Seurakunnilla oli mahdollisuus perustaa uuden kirkkolain (1994) voimaantulon jälkeistä aikaa varten toinen hautainhoitorahasto, jonka kautta hoidettiin uudet hautainhoitosopimukset. Seurakunnilla oli mahdollisuus tehdä määräaikaisia haudanhoitosopimuksia myös rahastointijärjestelmää käyttämättä.

Joissakin seurakunnissa vanhan kirkkolain (voimassa 1993 loppuun saakka) mukainen hautainhoitorahasto on säilytetty ja sen kautta hoidetaan vain ainaishoitosopimukset, kun vanhat määräaikaiset hoitosopimukset ovat päättyneet. Useimmissa seurakunnissa on vain yksi hautainhoitorahasto, jonka kautta hoidetaan kaikki sopimukset. Tällöin ainaishoitosopimusten hoitoa pelkästään pääoman tuotolla saattaa olla vaikea selvittää. Myös hyvin pitkiin määräaikaisiin hoitosopimuksiin liittyvien varojen käyttöä saattaa olla vaikea selvittää, koska ainaishoitosopimusten ja pitkien määräaikaisten sopimusten varoja ei ole pidetty kirjanpidossa erillään.

Kun hautainhoitorahastojen vastuut ovat olleet varoja suuremmat, seurakunnissa on alennettu sopimushautojen hoidon tasoa. Kun ainaishoitosopimusten pääomakin on käytetty hautojen hoitoon, muutamissa seurakunnissa on tehty päätös sopimusten lopettamisesta.

Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksen mukaan seurakunnalla oli ollut oikeus lakauttaa hautojen ainaishoitosopimukset, kun hoidosta maksettu pääoma ja korkotuotto on käytetty kokonaan loppuun. Päätöksen perusteluiden mukaan pääomat oli käytetty ja seurakunnalle oli kertynyt alijäämää ainaishoitosopimuksista. Kirkkolain 15 luvun 1§:n mukaan seurakunnan varoja ja tuloja saa käyttää ainoastaan seurakunnan tehtävien toteuttamiseen. (KHO 23.8.2002, taltionumero 1932, diaarinumero 2063/ 1 /01)

2. Hautainhoitorahastojen tilanne tilinpäätösten 2004 mukaan

Seurakuntien tilinpäätöstietojen 2004 mukaan 392 seurakuntataloudella oli hautainhoitorahasto. Seurakunnilla oli vuoden aikana kaikkiaan 412 534 haudanhoitosopimusta. Kuluneen vuoden aikana seurakunnat tekivät 150 015 uutta hoitosopimusta, joista 85 % oli kesähoitosopimuksia ja 13 % viiden tai kymmenen vuoden mittaisia sopimuksia.

Seurakunnilla oli 232 161 määräaikaista yli yhden vuoden hoitosopimusta ja 52 617 ainaishoitosopimusta. Yhden kesän kestäviä hoitosopimuksia oli toteutettu 127 756 ja hoitotilisopimuksia oli vuodenvaihteessa 2 067 kappaletta. Yli yhden vuoden määräaikaisista hoitosopimuksista 62 % oli viiden tai kymmenen vuoden mittaisia. Ainaishoitosopimuksien osuus hoidettujen hautojen kokonaismäärästä oli 13 %. Esitetyissä luvuissa on mukana sekä arkku- että urnahaudoilte tehdyt hoitosopimukset.

Hautainhoitorahastojen tilinpäätöksistä 2004 muutamia keskeisiä lukuja miljoonina euroina:

- toimintatuotot	24,6
- toimintakulut	27,0
- rahoitustuotot ja -kulut	6,4
- vuosikate	4,1
- tilikauden tulos	4,0
- tilikauden yli-/alijäämä	4,0
- pysyvät vastaavat	40,2
- toimeksiantojen varat	2,1
- vaihtuvat vastaavat	142,1
- oma pääoma	173,2
- poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	1,1
- toimeksiantojen pääomat	3,3
- vieras pääoma	6,8
- taseen loppusumma	184,4

Tilinpäätösten mukaan hautainhoitosopimusten jäljellä oleva laskennallinen vastuumäärä oli tilinpäätöspäivänä 125 miljoonaa euroa. Noin joka kolmannella seurakunnalla hautojen hoitoon käytettävissä olevat varat olivat lähestulkoon yhtä suuret kuin jäljellä olevat haudanhoitovastuut.

3. Haudanhoitosopimuksien hallinto

Haudan pitkäaikaisesta hoitamisesta tehdään aina kirjallinen sopimus kahtena kappaleena. Sopimus allekirjoitetaan kirkkoneuvoston päättämällä tavalla. Siinä sovitaan mm. hoitoajasta ja hoitomaksusta, hoitoon kuuluvista tehtävistä, seurakunnan oikeudesta suorittaa haudalla hoidon kannalta tarpeellisia muutoksia, seurakunnan oikeudesta laskea hoidon tasoa, jos maksettu hoitomaksu ei riitä sovitun hoitotason ylläpitämiseen ja muista mahdollisista sopimusehdoista. Hoitosopimukseen voidaan sisällyttää kukkien istuttaminen ja hoito, ruohon kylväminen, leikkaaminen ja kastelu sekä rikkaruohojen ja roskien poistaminen ja muut mahdolliset tehtävät. Seurakunta suorittaa hautauksen jälkeen haudan peruskunnostuksen. (Hautainhoitorahaston mallisäännöt, 5 §)

Haudanhoitosopimuksista pidetään luetteloa, johon merkitään sopimuksen numero, sopimusosapuolten nimi- ja yhteystiedot, haudan sijaintitiedot, haudan hoitoaika ja hoitoa koskevat tiedot sekä muut tarpeelliset tiedot (Hautainhoitorahaston mallisäännöt, 8 §).

Sopimukset suositellaan tehtäväksi enintään kymmenen vuoden ajaksi kerrallaan.

Haudan hoidosta perittävät maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset ja maksujen perusteet ovat kaikille samat (Hautausoimilaki 2:6,1-2). Haudan hoitomaksu määrätään siten, että maksettu pääoma ja sen tuotto yhteensä vastaavat hoitokustannuksia sovitulta ajalta (Hautainhoitorahaston säännöt, 3 §). Haudan hoitoa varten vastaanotettua rahaa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen.

Haudanhoitosopimukseen liittyviä tuloja sekä välittömiä ja välillisiä menoja on voitava seurata omana kokonaisuutena. Haudanhoitosopimukseen liittyvä kirjanpito hoidetaan kirjanpitolain ja kirkkohallituksen antamien kirjanpitolain soveltamisohjeiden mukaan. Hautainhoitorahastojen tuloslaskelma ja tase tehdään soveltuvin osin yhdenmukaisesti seurakunnan vastaavan kirjanpidon kanssa ja esim. suunnitelman mukaiset poistot tehdään kirkkohallituksen yleiskirjeen 10/2005 mukaan. Talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma tehdään soveltuvin osin samoin kuin seurakunnalle. Palkkaus-, kiinteistö- ym. menot jaetaan aiheuttamisperiaatteen mukaan hoitosopimusten ja seurakunnan muun toiminnan kesken, mikäli osa toiminnasta kohdentuu esim. hautausmaan yleishoitoon ja osa yksityisten hautojen hoitoon.

Kirkkovaltuusto hyväksyy hautainhoitorahaston talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman. Seurakunnan tilintarkastajat tarkastavat myös hautainhoitorahaston tilinpäätöksen ja kirkkovaltuusto hyväksyy sen ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä seurakunnan tilinpäätöksen yhteydessä.

4. Hoitosopimusten toteuttaminen hautainhoitorahastojen kautta

Useimmat seurakunnat ovat perustaneet haudanhoitosopimuksia varten rahaston, joka hoidetaan erillisenä osakirjanpitona. Hoitokorvaukset sijoitetaan erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan (KL 17:5,2). Myös yhden kesän haudanhoitosopimukset voidaan hoitaa hautainhoitorahastojen toimintana.

Seurakunnan ja hautainhoitorahaston tuloslaskelma-, tase- ja rahoituslaskelmakaavat käyttöohjeineen ovat samat vuoden 2006 alusta alkaen.

Kun seurakunta tekee alkuvuodesta sopimuksen haudan hoidosta vain tulevan kesän ajaksi, kesähoitomaksu kirjataan hautainhoitorahaston tuloslaskelmaan. Kun seurakunta tekee yli yhden vuoden haudanhoitosopimuksen, korvaus kirjataan hautainhoitorahaston taseen vieraaseen pääomaan saaduiksi ennakoiksi. Tilinpäätöksen (ja välitilinpäätöksen) yhteydessä siirretään tilikauden osuus taseen saaduista ennakoista tuloslaskelman tilille *Jaksotetut hoitomaksut* jaksotussääntöjä noudattaen. Mikäli seurakunta tekee esim. viiden ja kymmenen vuoden hoitosopimuksia, taseeseen saattaa olla paikallaan varata oma tili eripituisten hoitosopimusten ennakkomaksuja varten. Jaksotus tehdään sopimuskohtaisesti. Jos em. tarkoitukseen ei ole käytettävissä atk-ohjelmaa, esimerkiksi viiden vuoden sopimuksista saaduista ennakoista siirretään vuosittain viidesosa tuloslaskelmaan jaksotetuiksi hoitomaksuiksi.

Rahaston tuloslaskelmaan kirjataan kaikki sopimushautojen hoidosta aiheutuneet palkkamenot sivukuluneen, tarvikkeet, palvelujen ostot, vuokrat, muut menot sekä rahoitustulot ja -menot. Tuloslaskelmaan kirjataan myös hautainhoitorahaston taseen pysyvistä vastaavista lasketut poistot, sisäiset korkomenot ja -tulot, hautainhoitorahaston osuus yleishallintomenoista sekä hautainhoitorahaston mahdollinen osuus seurakunnan kiinteistöjen ja koneiden käytöstä. Mikäli menot on kirjattu tilikauden aikana seurakunnan menoiksi, menot jaetaan seurakunnan ja hautainhoitorahaston kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan.

Hautainhoitorahaston taseen pysyviksi vastaaviksi aktivoidaan sopimushautojen hoitamista varten tehdyt investoinnit ja sopimuspääomien pitkäaikaiset sijoitukset. Mikäli hautainhoitorahasto saa huomattavan suuren lahjoituksen tai testamentin, siitä tehdään rahasto Toimeksiantojen varoihin ja Toimeksiantojen pääomiin samalla tavalla kuin seurakunnan vastaanottamista lahjoituksista ja testamenttivaroista. Hautainhoitorahaston taseen omassa pääomassa on omana eräänään *Ainaishoitosopimusten pääoma*, missä on ainaishoitosopimuksista saadut pääomat tai ainaishoitosopimuksista jäljellä oleva pääoma. Mikäli ainaishoitosopimusten pääomien tuotot tilikauden aikana ovat suuremmat kuin ainaishoitosopimuksista aiheutuneet kulut, nettotuotot siirretään taseen *Ainaishoitosopimusten pääomiin* käyttäen tuloslaskelman tiliä 4945, *Ainaishoitosopimusten nettotulojen siirto pääomaan*.

Hautainhoitorahaston tilinpäätös ja toimintakertomus sisältyvät seurakunnan tilinpäätöksen asiakirjoihin. Hautainhoitorahaston loppusumma siirretään seurakunnan taseen toimeksiantojen varoihin ja toimeksiantojen pääomiin. Hautainhoitorahastoa koskevat samat ohjeet, mitä on annettu seurakunnan kirjanpidon hoitamista varten.

5. Hoitosopimusten toteuttaminen ilman hautainhoitorahastoa

Seurakunnalla on mahdollisuus tehdä yli yhden vuoden mittaisia haudanhoitosopimuksia ilman hautainhoitorahastoa. Yli yhden vuoden pituisesta haudanhoitosopimuksesta saadut tulot kirjataan tällöin vieraaseen pääomaan saaduiksi ennakoiksi ja jotka puretaan tuloslaskelmaan vuosittain jaksotussääntöjä noudattaen. Tilinpäätöksen liitteeksi lasketaan haudanhoitosopimuksien jäljellä olevan hoitovastuun määrä. Haudanhoitosopimukseen liittyvä kirjanpito hoidetaan osana seurakunnan kirjanpitoa. Seurakunta voi avata neljänteen pääluokkaan (Hautaustoimi) oman tehtäväalueen haudanhoitosopimukseen liittyvien tulojen ja menojen kirjaamista varten. Tehtäväalueen nimi on esim. Haudanhoitosopimukset. Tehtäväalueelle kirjataan tuloksi yhden kesän kesähoitomaksut, korkotulot ja muut mahdolliset haudanhoitosopimukseen liittyvät tulot. Yli yhden vuoden hoitosopimuksista saadut tulot kirjataan seurakunnan taseeseen saaduiksi ennakoiksi. Tilinpäätöksen (tai välitilinpäätöksen) yhteydessä siirretään taseen saaduista ennakoista maksutuloja Haudanhoitosopimukset -tehtäväalueen tilille *Jaksotetut hoitomaksut* jaksotussääntöjä noudattaen. Mikäli seurakunta tekee esim. viiden ja kymmenen vuoden hoitosopimuksia,

taseeseen saattaa olla paikallaan varata oma tili eripituisten hoitosopimusten ennakkomaksuja varten. Jaksotus tehdään sopimuskohtaisesti. Jos em. tarkoitukseen ei ole käytettävissä atk-ohjelmaa, esimerkiksi viiden vuoden sopimuksista saaduista ennakoista siirretään vuosittain viidesosa tuloslaskelmaan jaksotetuiksi hoitomaksuiksi.

Tehtäväalueelle Haudanhoitosopimukset kirjataan sopimushautojen hoidosta aiheutuneet palkkamenot sivukuluineen, tarvikkeet, palvelujen ostot, vuokrat ja muut menot. Tehtäväalueelle kirjataan haudanhoitosopimuksien osuus yleishallinnon vyörytysmenoista sekä sisäisistä vuokramenoista ja muista mahdollisista sisäisistä menoista. Menojen ja tulojen jako tehdään Haudanhoitosopimukset -tehtäväalueen ja seurakunnan muun toiminnan kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan sisäisenä laskentana.

Kun seurakunta tekee yli yhden vuoden mittaisia haudanhoitosopimuksia ilman hautainhoitorahastoa, tilinpäätöksen liitetiedoksi tehdään selvitys haudanhoitosopimuksien olennaisista vastuista. Vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä on tehtävä johtopäätökset siitä, onko haudanhoitosopimusten hinnoittelu kohdallaan kuluihin nähden. Haudan hoidosta perittävät maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset, mutta verovaroja ei saa käyttää yksittäisten hautojen hoitoon.

Joissakin seurakunnissa on tapana hoitaa osa haudanhoitosopimukseen liittyvästä rahaliikenteestä pankkien hoitotilien kautta (suoraveloitussopimus). Seurakunta ja hautapaikan haltija allekirjoittavat sopimuksen haudan hoitamisesta. Haudan hoitosopimus voidaan tehdä enintään hautaoikeuden hallinta-ajalle. Hautapaikan haltija avaa tilin pankkiin ja tallettaa tilille rahaa haudan hoitamista varten. Seurakunnalla on pankkitilin käyttöoikeus ja se käyttää tiliä vain haudan hoitamisesta aiheutuneiden menojen kattamiseen. Seurakunnan on huolehdittava siitä, että hoitotilille talletettava rahasumma on kohtuullinen haudan hoitokustannuksiin ja haudan hallinta-aikaan nähden. Hoitotilisopimus tulee laatia siten, että myös tarpeelliset haudan peruskunnostustyöt (esim. kiven oikaisu) voidaan veloittaa hoitotililtä. Seurakunta lähettää laskun pankkiin keran vuodessa haudan hoitamisesta ja pankki maksaa po. pankkitililtä laskun seurakunnalle. Sopimus on voimassa niin kauan kuin hoitotilillä pankissa on rahaa tarkoitusta varten tai enintään hautaoikeuden hallinta-ajan loppuun saakka. Hoitotileillä olevia saldoja ei kirjata seurakunnan taseeseen, mutta niistä tehdään liitetieto tilinpäätökseen. Hoitotilillä oleva raha ei ole seurakunnan rahaa, joten sopimusajan päättyessä pankkitilillä mahdollisesti oleva raha on hoitosopimuksen tekijän käytettävissä.

Hoitotili ei ole ensisijainen tapa hoitaa haudanhoitosopimuksia.

6. Hoitosopimusten huomattavan yli- tai alijäämäisyyden korjaaminen

Seurakunnat ovat tehneet aikoinaan ainaishoitosopimuksia ja monia vuosikymmeniä kestäviä hoitosopimuksia. Koska inflaatio ja saatujen pääomien tuotto ovat vaihdelleet hyvinkin paljon vuosikymmenien aikana, hoitomaksut ja hautojen hoidosta aiheutuneet kustannukset eivät ole aina vastanneet toisiaan. Myös kirjanpitotavat menneinä vuosina ovat aiheuttaneet sen, että hautainhoitorahastojen varat eivät ole yhdenmukaiset hoitovastuiden kanssa. Monien seurakuntien hautainhoitorahastoihin on kertynyt huomattavia ylijäämiä taikka alijäämiä hoitovastuisiin nähden.

Seurakunnille annetun tilinpäätösohjeen mukaan (Kkh yleiskirje 17/2003, Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot) tilinpäätöksen liitetiedoksi lasketaan vuosittain hautainhoitorahaston sopimusvastuu sekä siihen liittyvä yli- tai alikatteisuus. Yhden hoidetun haudan me-

not keskimäärin vuoden aikana saadaan jakamalla hoitosopimuksiin liittyneet kulut hoidettujen hautojen lukumäärällä. Jäljellä olevien hoitovastuiden määrä saadaan kertomalla yhden hoidetun haudan kulut vastuulla olevien haudanhoitovuosien lukumäärällä. Hoitovastuiden yli- tai alikatteisuus lasketaan siten, että hoitovastuun suuruutta verrataan taseessa tähän tarkoitukseen varattuun varoihin. Mikäli seurakunnalla on hautainhoitorahasto, hoitovastuita varten varattuina varoina pidetään hautainhoitorahaston taseen vastaavaa -puolen loppusummaa. Kts liite 1, Hautainhoitosopimusten varojen yli-/alikatteisuuden laskeminen.

Mikäli hautainhoitorahastossa on varoja olennaisesti laskennallisia hoitovastuita enemmän, seurakunnan tulee:

1. tarkistaa, kohdennetaanko tulot sekä välittömät että välilliset menot aiheuttamisperiaatteen mukaan seurakunnan ja hautainhoitorahaston kesken ja onko hintataso oikea
2. harkita hoitotason nostamista määräajaksi
3. selvittää tarve sopimushautojen hoitoon liittyvien peruskorjaus- ja kunnostustöiden tekemisestä
4. harkita lisäajan myöntämistä hoitosopimushautoille

Hautainhoitorahaston varat saattavat olla olennaisesti suuremmat kuin jäljellä olevat haudanhoitovastuut sen vuoksi, että haudanhoitosopimuksista perityt korvaukset ovat olleet liian suuret hautojen hoitamisesta aiheutuneisiin kuluihin verrattuna. Seurakunnissa, joilla on hyvin paljon pitkiä haudanhoitosopimuksia, ylikate on voinut syntyä ainakin osittain myös siitä syystä, että pääoman tuotto on ollut hyvä. Koska haudan hoidosta perittävät maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset (Hautausoimilaki 2:6,1), pääoman tuotto vaikuttaa sopimushautoista perittävien korvausten suuruuteen. Kun seurakunnassa tehdään päätös hautainhoidon tason nostamisesta sen vuoksi, että tuotot näyttää olleen kuluja suuremmat, hoitotasoa nostetaan vain määräajaisesti sovitun hoitotason yläpuolelle.

Mikäli hautainhoitorahastossa on varoja olennaisesti vähemmän kuin jäljellä olevia laskennallisia hoitovastuita, seurakunnan tulee:

1. tarkistaa, kohdennetaanko tulot sekä välittömät että välilliset menot aiheuttamisperiaatteen mukaan seurakunnan ja hautainhoitorahaston kesken ja onko hintataso oikea
2. harkita hautainhoidon tason alentamista
3. harkita ainaishoitosopimusten purkamista tai määräaikaistamista
4. harkita pitkäaikaisten (usean vuosikymmenen mittaisten) hoitosopimusten purkamista tai lyhentämistä

Hautainhoitorahaston varat saattavat olla olennaisesti pienemmät kuin jäljellä olevat laskennalliset haudanhoitovastuut myös sen vuoksi, että haudanhoitosopimuksista perityt maksut eivät ole aikoinaan olleet riittävän suuria hautojen hoitamisesta aiheutuneisiin kuluihin verrattuna.

Mikäli seurakunnassa tehdään päätös hautainhoidon tason alentamisesta taikka hoitoajan lyhentämisestä taikka ainaishoitosopimusten tai hyvin pitkien hoitosopimusten purkamisesta, päätöksen perusteluna on oltava laskelmat, miten saatu pääoma tuottoineen on riittänyt sopimushautojen hoitokustannuksiin vuosien/vuosikymmenien aikana.

Liitteenä on:

Liite 1: Hautainhoitosopimuksien varojen yli-/alikatteisuuden laskeminen

Liite 2: *Ainaishoitosopimusten ja /tai hyvin pitkien hoitosopimusten purkaminen*

Liite 3: Ainaishoitosopimusten ja hyvin pitkien hoitosopimusten pääomien ja niiden tuottojen riittävyys haudanhoitokuluihin

Hautainhoitosopimuksien varojen yli-/alikkatteisuuden laskeminen

Seurakunnan taseessa hautainhoitorahaston varat sisältyvät toimeksiantojen varoihin ja vastuut toimeksiantojen pääomiin. Mikäli seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa, mutta se tekee yli yhden vuoden haudanhoitosopimuksia, saadut rahat kirjataan taseen vieraaseen pääomaan saaduiksi ennakoiksi ja niitä puretaan vuosittain jaksotussääntöä noudattaen.

Tilinpäätösohjeen kohdan 2.3.6. ja 2.3.8. mukaan hautainhoitorahaston taseen liitetiedoksi tehdään

1. laskelma rahaston hoitovastuiden määrästä tilinpäätöspäivänä
2. laskelma hautainhoitorahaston yli- tai alikkatteisuudesta.

Mikäli seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa, mutta seurakunta on tehnyt yli yhden vuoden pituisia haudanhoitosopimuksia, laskelma hoitovastuiden määrästä sekä sitoumusten yli-/alikkatteisuudesta (=vieraan pääoman ennakoiden ja vastuumäärän erotus) tehdään tilinpäätöksen liitetiedoksi.

Kun tilivuoden kulut jaetaan hoidettujen hautojen lukumäärällä, saadaan yhden hoidetun haudan kulut keskimäärin kuluneen tilikauden aikana.

Jäljellä olevan hoitovastuun määrä saadaan kertomalla yhden hoidetun haudan kulut kaikkien hoidossa olevien hautojen yhteenlasketulla, jäljellä olevien haudanhoitovuosien lukumäärällä.

Esim.

-	hautainhoitorahaston / sopimushautojen kulut olivat kuluneen tilivuoden aikana	100 000 euroa
-	tilivuoden aikana sopimushautoja oli yhteensä	2 000 hautaa
-	yhden hoidetun haudan kulut keskimäärin	50 euroa
-	jäljellä olevien hoitosopimusten määrä tilinpäätöspäivänä:	
	250 kpl 5 vuotta	= 1 250
	350 kpl 4 vuotta	= 1 400
	390 kpl 3 vuotta	= 1 170
	470 kpl 2 vuotta	= 940
	540 kpl 1 vuosi	= 540
	yhteensä	5 300 haudanhoitovuotta

Srk:n jäljellä oleva haudanhoitovastuu 31.12.200x oli $50 e * 5 300 = 265 500$

Srk:n hautainhoitorahaston vastaavaa -puolen loppusumma 300 000

Hautainhoitosopimuksien varojen yli-/alikkatteisuus (300 000-265 500) = 34 500

Laskelma hautainhoitorahastojen yli- tai alikkatteisuudesta saadaan siten, että hoitovastuun suuruutta verrataan hautainhoitorahastojen varoihin. Em. varoilla tarkoitetaan hautainhoitorahaston taseen vastaavaa -puolen loppusummaa. Kun seurakunnassa arvioidaan hautainhoitorahaston

mahdollista yli-/alikatteisuutta, arvioinnissa otetaan huomioon myös varojen kirjanpitoarvon ja käyvän arvon erotus.

Jos seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa, mutta seurakunta tekee yli vuoden mittaisia hoitosopimuksia, vastuita verrataan seurakunnan taseen saatuihin ennakoihin po. tarkoitusta varten. Mahdolliset hoitotilit otetaan huomioon arvioinnissa.

Tililuettelomallin mukaan määräaikaista hoitosopimuksia ja ainaishoitosopimuksia varten on erikseen tilit toimeksiantojen varoissa ja toimeksiantojen pääomissa.

Ainaishoitosopimuksien hoitovastuu lasketaan seuraavasti:

Vaihtoehto 1:

Ainaishoitohautoja hoidetaan pääoman tuotolla. Lasketaan, riittävätkö pääoman tuotot kattamaan hautojen hoidon kustannukset. Jos pääoman tuotto ei riitä ainaishoitohautojen hoitoon, seurakunnassa arvioidaan, voidaanko hoitotasoa alentamalla selviytyä vastuista.

Vaihtoehto 2:

Mikäli ainaishoitosopimukseen tarkoitetun pääoman tuotot ovat mitättömiä, lasketaan, kuinka monen vuoden ajaksi ainaishoitosopimukseen varattu pääoma (sekä tuotot) riittävät hautojen hoitamiseen. Kun ainaishoitosopimusten varat jaetaan ainaishoitosopimuksista aiheutuneilla kustannuksilla tilivuoden aikana, saadaan tieto, kuinka monta vuotta rahaston varat riittävät ainaishoitosopimusten hoitamiseen.

Vaihtoehto 3:

Mikäli seurakunnalla ei ole tietoa ainaishoitosopimusten hoitamiseen tarkoitettujen varojen suuruudesta tilinpäätöksen 2005 teon yhteydessä, laskelma yli-/alikatteisuudesta tehdään siten, että ainaishoitosopimusten pituudeksi määritellään *ensin esim. 50 vuotta*. Mikäli tällöin havaitaan, että hautainhoitorahastossa on runsaasti alikatteisuutta, lasketaan sama asia uudestaan siten, että ainaishoitosopimusten jäljellä oleva aika on esim. 20 vuotta. Näin haetaan ja löydetään se vuosimäärä, kuinka pitkäksi aikaa hautainhoitorahastolla on varoja ainaishoitosopimusten hoitamista varten. Ainaishoitosopimusten ohella ongelmana voivat olla vanhat pitkät määräaikaisten hoitosopimukset, joiden hoitamiseen saadut varat tuottoineen eivät riitä. Ainaishoitosopimuksia tulisi hoitaa vähintään yhtä kauan kuin samaan aikaan tehtyjä määräaikaista hoitosopimuksia.

Ainaishoitosisopimusten ja /tai hyvin pitkien hoitosisopimusten purkaminen

Vanhimmat hautainhoitorahastot ovat 1900-luvun ensimmäiseltä vuosikymmeneltä. Ensimmäiset koko kirkkoa koskevat yhteiset hautainhoitorahaston säännöt otettiin käyttöön vuonna 1954. Silloin voimassa olleiden säännösten mukaan seurakunta voi ottaa vastattavakseen hautapaikan haltijalle kuuluvan sukuhaudan hoitovelvoitteen rahakorvausta vastaan joko ainiaaksi tai määräajaksi. Ainaishoito tarkoitti sitä, että seurakunta otti haudan hoitaakseen niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Käytännössä ainaishoitosisopimuksista luovuttiin 1970-luvun loppuun mennessä ja vuoden 1993 kirkkolain mukaan ainaishoitosisopimuksia ei enää voinut tehdä. Vanhan kirkkolain aikana tehdyt sopimukset sitovat seurakuntaa edelleen.

Ainaishoitosisopimusten hautoja hoidetaan ensisijaisesti hoitosisopimuksista saadun pääoman tuotolla. Ainaishoitosisopimuksia ei tulisi hoitaa uusien määräajaksi tehtyjen hoitosisopimusten tuotoilla. Seurakunnan tulee laskelmin osoittaa, kuinka paljon ainaishoitosisopimusten hoitoon saadusta pääomasta on jäljellä. Kirkkovaltuusto tekee päätöksen hoitotason alentamisesta, sopimusajan lyhentämisestä ja hoitosisopimusten irtisanomisesta.

Jos hautojen ainaishoitoon käytettävissä olevan pääoman tuotto ei kata hoitokustannuksia, seurakunta voi alentaa hautojen hoitotasoa vastaamaan pääoman tuottoa. Tämä ratkaisu vastaa hyvin sopimuksen tarkoitusta.

Jos hautojen ainaishoitoon saatu pääoma tuottoineen on käytetty loppuun, seurakunta voi sanoa sopimuksen irti yksipuolisesti omalla päätöksellään (KHO 23.8.2002, taltionumero 1932).

Irtisanomispäätös suositellaan pantavaksi täytäntöön vasta muutaman vuoden kuluttua, jotta hautaoikeuden haltijalla on aikaa järjestää haudan hoito uudelleen. Kun seurakunta sanoo sopimuksen irti yksipuolisesti omalla päätöksellään, seurakunnan on osoitettava laskelmin, että hoitosisopimuksista saatujen pääomien tuotot eivät kata hoitokustannuksia ja että varat ovat kokonaisuudessaan tulleet käytetyiksi. Seurakunnan tulee laskea hoitosisopimuksista saadun pääoman ja sen tuoton käyttö sopimuksen tekohetkestä tai siitä ajankohdasta, jolloin tilanne oli selvillä, päätöksen tekoaikaan saakka. Mikäli aikaisempien vuosien tilinpäätöksistä ei löydy luotettavia tietoja sopimushautojen todellisista hoitokustannuksista, seurakunta voi laskea varojen ja vastuun suhteen esim. vuotuisten kesähoitomaksujen hinnoilla. Sopimushautojen hoidon vuotuiset kustannukset on laskettavissa tilinpäätöstiedoista.

Pitkäaikaisten sopimusten hoitoaika on suotavaa jatkaa vielä muutama vuosi sopimusten irtisanomispäätöksen jälkeen, jotta hautaoikeuden haltijat ehtivät sopeutua seurakunnan tekemään päätökseen. Päätöksestä on tiedotettava niin, että kaikilla, joiden etua tai oikeutta päätös loukkaa, on mahdollisuus hakea siihen muutosta. Päätös annetaan tiedoksi kirjeellä niille hautaoikeuden haltijoille, jotka ovat seurakunnan tiedossa tai ilman kohtuutonta vaivaa selvitettävissä. Päätöksestä tiedotetaan myös yleisellä kuulutuksella sanomalehdessä sekä haudalle asetettavalla ilmoituksella. Kuulutuksesta ja muista tiedonannoista on käytävä ilmi päätöksen sisältö, perustelut ja muutoksenhakumahdollisuus. Kuulutuksesta on käytävä ilmi ajankohta, jolloin haudan hoito palautuu hautaoikeuden haltijan vastuulle.

Seurakunnan tulee valmistella huolellisesti hoitotason alentamista, sopimusajan lyhentämistä ja ainaishoitosopimusten irtisanomista koskevat päätökset. Sopimus on aikanaan tehty noudatettavaksi ja sopimus voidaan irtisanoa vain, jos voidaan todistaa, että sopimuksessa pysyminen ei ole mahdollista. Asian riittävä perusteleminen auttaa yleensä toista sopimusosapuolta hyväksymään tehdyn päätöksen. Hautaoikeuden haltijoille on syytä varata riittävästi aikaa järjestää haudan hoito uudelleen (esimerkiksi uudella sopimuksella seurakunnan kanssa). Kun seurakunnassa harkitaan ainaishoitosopimusten irtisanomista, asian valmistelijaa suositellaan ottamaan yhteyttä kirkkohallituksen maankäyttöpäällikköön.

Kirkon intranetissa, osoitteessa www.kirkko.evl.fi, polku Seurakuntien hallinto ja talous - Hautaustoimi, on nähtävissä KHO:n päätös 23.8.2002, taltionumero 1932, diaarinumero 2063/ 1 /01.

Ainaishoitosisopimusten ja hyvin pitkien hoitosopimusten pääomien ja niiden tuottojen riittävyys haudanhoitokuluihin

Ainaishoitosisopimuksista ja hyvin pitkistä hoitosopimuksista jäljellä olevan pääoman suuruus lasketaan seuraavasti:

1. Mikäli kirjanpidosta saadaan selville ainaishoitosisopimuksista ja hyvin pitkistä haudanhoitosopimuksista saadun pääoman suuruus ja vuosittaiset tuotot sekä hoidettujen hautojen kulut, jäljellä olevan pääoman suuruus lasketaan em. perusteiden mukaan.
2. Mikäli seurakunnan kirjanpidosta saadaan selville hyvin pitkien hoitosopimusten pääomat, mutta ei niiden vuosittaisia tuottoja, pääomille lasketaan todennäköinen vuosittainen tuotto ja pääomasta vähennetään vuosittaiset hoitokulut tai kesähoitomaksun suuruus.
3. Mikäli kirjanpidosta ei saada selville ainaishoitosisopimuksista ja/tai hyvin pitkistä hoitosopimuksista saatua pääoman suuruutta, vuosittaista tuottoa eikä hoitohautojen vuosittaisia kuluja, jäljellä olevan pääoman suuruus vuodesta 1971 alkaen:
  - A. seurakuntien ilmoittamien keskiarvolukujen mukaan lasketaan se, kuinka paljon seurakunnat saivat pääomaa ainaishoitosisopimuksista taikka hyvin pitkistä hoitosopimuksista
  - B. pääoman tuotot lasketaan kahden vuoden määräaikaistalletuskoron tai Suomen Pankin peruskoron mukaan
  - C. haudan hoitokulut lasketaan yhden kesän hoitosopimushintojen mukaan

Laskentaesimerkki viimeksi mainitussa tilanteessa:

Hautausmaatiedustelun yhteydessä vuonna 1971 seurakunnat ilmoittivat saaneensa ainaishoitosisopimuksista keskimäärin 611 markkaa ja yhden kesän hoitosopimushinta oli 33 markkaa. Pankkien yleisin tapa maksaa korkoa suurehkolle määräaikaistalletukselle 1970- ja 1980-luvuilla oli kahden vuoden määräaikaistalletusten korko. (Tietolähde: tilastotieteilijä Timo Lindholm, OKO)

Esimerkissä:

- * Vuodesta 1980 eteenpäin kesähoidon hinta on seurakuntien ilmoittamien hoitomaksujen keskiarvo. Yhden kesän hoitosopimushinnat olivat hiippakunnittain lähellä toisiaan.
- * Vuosien 1972-1979 ajalta yhden kesän hoitosopimushinta on arvioitu vuosien 1971 todellisen hinnan ja vuodesta 1980 alkaen käytettävissä olevien todellisten hintojen perusteella.

Vuosi	Pääoma 1.1. mk	2 Vuoden määräaikais- talletuskorko %	Pääoma +korko mk	Yhden kesän hoitomaksu mk	Pääoma 31.12. mk
1971	611,00	6,75	652,24	33	619,24
1972	619,24	6,25	657,94	42	615,94
1973	615,94	7,00	659,06	51	608,06
1974	608,06	7,75	655,18	60	595,18
1975	595,18	7,75	641,31	69	572,31
1976	572,31	7,75	616,66	78	538,66
1977	538,66	7,69	580,08	87	493,08
1978	493,08	6,75	526,36	96	430,36
1979	430,36	6,94	460,23	105	355,23
1980	355,23	9,00	387,20	115	272,20
1981	272,20	9,00	296,70	125	171,70
1982	171,70	8,25	185,87	140	45,87
1983	45,87	9,25	50,11	150	-99,89
1984		9,25		165	-264,89
1985		8,75		177	-441,89
1986		8,00		183	-624,89

Mikäli seurakunta sai korkoa talletuksilleen esim. Suomen Pankin peruskoron mukaan, em. las-
kelma tehdään käyttäen sitä korkoa.

Suomen Pankin peruskoron suuruus löytyy osoitteesta www.bof.fi.